

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 13 juni 2017

Mål nr

Ö 3423-16

KLAGANDE

SC

Ställföreträdare:

1. Socialsekreterare NA

2. CC

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat CJ

MOTPART

AN

God man enligt 20 kap. 2 § föräldrabalken: Advokat EA

Dok.Id 134339

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om fastställande av faderskap m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2016-06-17 i mål T 4623-16

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut att avvisa SCs yrkande om att hennes talan ska avvisas.

Högsta domstolen meddelar tillstånd till målets prövning i hovrätten.

Högsta domstolen fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt CJ till 4 997 kr. Av beloppet avser 3 998 kr arbete och 999 kr mervärdesskatt.

EA ska få ersättning av allmänna medel enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken för biträdet åt AN i Högsta domstolen med 2 516 kr. Av beloppet avser 2 013 kr arbete och 503 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

SC har yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut att avvisa del av hennes överklagande samt meddelar tillstånd till målets prövning i hovrätten. Hon har vidare gjort gällande att det finns anledning att antingen återförvisa målet till tingsrätten eller avvisa käromålet.

AN har genom en god man motsatt sig ändring av hovrättens beslut.

SKÄL

Bakgrund

1. SC väckte talan mot AN och yrkade att tingsrätten skulle förklara att AN är hennes far. AN har inte kunnat delges stämning personligen utan har företrätts av en god man.
2. Tingsrätten ogillade SCs talan med motiveringen att det inte med tillräcklig grad av säkerhet var utrett att den instämde mannen var den man som SCs mor hade haft samlag med under konceptionstiden.
3. SC överklagade tingsrättens dom och yrkade att hovrätten skulle avvisa hennes talan alternativt undanröja domen och återförvisa målet till tingsrätten. Som grund för avvisningsyrkandet anfördes att tingsrätten hade prövat målet trots att det förelåg ett tvingande rättegångshinder bestående i att svarandens identitet inte var tillräckligt utredd.
4. Hovrätten har avvisat SCs yrkande om avvisning. Som skäl för beslutet har angetts att yrkandet objektivt sett inte kan anses vara till SCs fördel. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd för överklagandet i övrigt.

Frågorna i målet

5. Den första frågan rör när en part ska anses ha ett klagointresse. Därutöver aktualiseras frågan om svarandens identitet har varit tillräckligt utredd.

Allmänt om klagointresse

6. För att en part ska ha rätt att överklaga ett avgörande krävs att parten har ett rättsligt intresse av att avgörandet ändras. Det innebär bl.a. att

klagandens yrkande på objektiva grunder måste vara till hans eller hennes fördel, dvs. att yrkandet ska syfta till att uppnå en utgång som i förhållande till det överklagade avgörandet är mer fördelaktig. (Se NJA 1974 s. 16, jfr Lars Welamson och Johan Munck, *Processen i hovrätt och Högsta domstolen, Rättegång VI*, 5 uppl. 2016, s. 31 och 33.)

7. Ett yrkande om avvisning får i regel anses vara till kändens nackdel, eftersom det innebär att han eller hon inte får sin talan prövad. Bedömningen kan dock bli en annan när underinstansen har ogillat käromålet och känden i högre instans yrkar att talan ska avvisas på grund av ett rättegångshinder som domstolen har att själv ta hänsyn till. Syftet kan då vara att känden vill få tingsrättens dom undanröjd för att undvika ett rättskraftigt avgörande som har gått henne eller honom emot. På så sätt skulle känden kunna få möjlighet att väcka en ny talan om samma sak. Ett avvisningsbeslut kan därmed vara till kändens fördel, i vart fall om grunden för avvisningsbeslutet inte utesluter en ny talan om samma sak. (Jfr NJA 1994 s. 628.)

8. Yrkandet kan då inte avvisas därför att det framställs av känden. Frågan om det finns ett rättegångshinder får behandlas av hovrätten, i första hand vid bedömningen av om det ska meddelas prövningstillstånd.

9. Huruvida avvisningsyrkandet kan prövas eller inte får praktisk betydelse då känden överklagar enbart på den grunden att käromålet borde ha avvisats. Skulle tingsrättens dom överklagas också på någon annan grund, innebär partens yrkande om avvisning närmast att hovrätten görs uppmärksam på att det kan finnas ett rättegångshinder som domstolen ska beakta.

Kravet på att svarandens identitet är tillräckligt utredd

10. En talan måste alltid riktas mot en viss fysisk eller juridisk person. När svaranden i ett faderskapsmål inte är tillfredsställande identifierad utgör det ett

sådant rättegångshinder som högre rätt självmant ska beakta vid ett överklagande. Kravet på att svaranden ska vara tillräckligt identifierad bör ses mot bakgrund av att det annars inte med säkerhet kan fastställas vem domen avser. (Se NJA 1983 s. 639.)

11. Det är i mål om faderskap inte ovanligt att det föreligger svårigheter att få fram tillräckliga uppgifter om mannens identitet. Det finns då anledning för domstolen att skilja mellan å ena sidan den processuella frågan om mannen är identifierad i sådan utsträckning att käromålet kan prövas och avgöras rättskraftigt i förhållande till den instämde mannen och å andra sidan den materiella frågan om det är visat att mannen är far till barnet. Prövningen av den första frågan kan leda till en avvisning medan den sistnämnda frågan ska utmytna i ett bifall till eller ogillande av käromålet. I många fall kan prövningen även av den processuella frågan ske i ett så sent skede som efter en huvudförhandling.

12. Utfallet av prövningen av identitetsfrågan är av betydelse för båda parter. Avvisas käromålet på grund av att mannens identitet inte är tillräckligt utredd innebär det visserligen att barnet inte får sin talan prövad i det aktuella målet, men i gengäld har barnet möjlighet att återkomma med en ny talan. Om mannens identitet är tillräckligt klarlagd, har han för sin del ett intresse i att vara fredad mot att på nytt bli instämd.

Bedömningen i detta fall

13. Det rättegångshinder som SCs avvisningsyrkande grundades på är sådant som högre rätt ska ta hänsyn till självmant och hindret ska därför i första hand beaktas inom ramen för tillståndsprövningen.

14. Tingsrätten har i sina domskäl angett att det inte med tillräcklig grad av säkerhet är utrett att den instämde mannen också är den man som SCs mor

träffade och hade samlag med under konceptionstiden år 2009. Det kan uppfattas som en materiell prövning. Domskälens emellertid också läsas på det sättet att tingsrätten dragit slutsatsen att identiteten på den instämde mannen inte är tillräckligt klarlagd, något som skulle ha inneburit ett rättegångshinder.

15. Det föreligger således en oklarhet i frågan om tingsrätten har prövat målet trots förekomsten av ett tvingande rättegångshinder. I syfte att kunna bedöma riktigheten av tingsrättens avgörande bör tillstånd till målets prövning i hovrätten beviljas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ella Nyström,
Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Mari Heidenborg (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Elisabeth Ståhl